Redacţiunea, Administraţiunea şi Tipografia:
BRAŞOVU, piaţa mare, Târgulŭ Inului Nr. 30.
Scrisori nefrancate nu se primescŭ. Manuscripte nu se retrimitŭ.
Birourile de anunciurĭ:
Braşovu, piaţa mare, Târgulŭ Inului Nr. 30.
Inserate mai primescŭ în Viena: R. Mosse, Haasenstein & Vogler (Otto Maas), H. Schalek, Alois Herndel, M. Dukes, A. Oppelik, J. Danneberg: în Budapesta: A. V. Goldberger, Eckstein Bernat: în Frankfurt: G. L. Daube; în Hamburg: A. Steiner.
Preţulŭ inserţiunilorŭ: o seriă garmond pe o colónă 6 cr. şi 30 cr. timbru pentru o publicare. Publicărĭ mai dese după tarifă şi învoială.
Reclame pe pagina a III-a o seria 10 cr. v. a. seu 30 banĭ.

GAZETA TRANSILVANIEI.

ANULU LVI.

„Gazeta“ ese în fiă-care ḑi.
Abonamente pentru Austro-Ungaria.
Pe un anu 12 fl., pe şóse lunĭ 6 fl., pe treĭ lunĭ 3 fl.
N-rii de Duminecă 2 fl. pe anŭ.
Pentru România şi străinătate:
Pe unŭ anŭ 40 francĭ, pe şése lunĭ 20 fr., pe treĭ lunĭ 10 fr.
N-riĭ de Duminecă 8 francĭ.
Se prenumĕră la tóte oficiele poştale din întru şi din afară şi la dd. colectorĭ.
Abonamentulŭ pentru Braşovŭ
la administraţiune, piaţa mare, Târgulŭ Inului Nr. 30 etagiulŭ I.: pe unŭ anŭ 10 fl., pe şése lunĭ 5 fl., pe treĭ lunĭ 2 fl. 50 cr. Cu dusulŭ în casă: Pe unŭ anŭ 12 fl., pe 6 lunĭ 6 fl., pe treĭ lunĭ 3 fl. Unŭ esemplarŭ 5 cr. v. a. séu 15 banĭ. Atâtŭ abonamentele câtŭ şi inserţiunile suntŭ a se plăti înainte.

Nr. 262. Braşovŭ, Vinerĭ, 26 Noemvre (8 Decemvre) 1893.

Situaţiunea şcólelorŭ nóstre.*)

V.

Braşovŭ 25 Noemvre v.

Era pe deplinŭ clarŭ, mai cu sémă dela 1879 încóce, de când duşmanii limbei şi ai naţionalităţii nóstre au luatŭ cea mai reacţionară mĕsură, ce s'a pomenitŭ vre-odată, în contra şcólelorŭ nóstre poporale, că este în periculŭ nu numai esistenţa acestorŭ şcóle, ci însăşĭ esistenţa nóstră naţională.

Toţĭ bărbaţii noştri luminaţĭ şi cu inimă au înţelesŭ câtŭ de mare era periculul, ce ne ameninţa. Care a fostŭ acţiunea lorŭ de apĕrare? Cum au lucratŭ şi cum s'au luptatŭ ei pentru şcólele poporului românŭ, temelia desvoltării şi a culturii sale naţionale?

După lovitura cea mare, ce 'i s'a datŭ naţiunei nóstre la 1867/8 prin legea de uniune şi prin legile ce i-au urmatŭ imediatŭ secvestrându-i aprópe cu desĕvêrşire tóte drepturile sale naţionale, a urmatŭ o pausă în legislaţiunea duşmănósă elementului românŭ. Acésta pausă au folosit'o adversarii noştri spre a lăţi credinţa între noi, că cu ajutorulŭ legii de naţionalitate şi a legii şcolare dela 1868, precum şi a legilorŭ de autonomiă bisericéscă, vomŭ fi în stare a ne apĕra cu succesŭ interesele culturii nóstre naţionale. Se găseau p'atuncĭ încă mulţĭ între noi, carĭ sperau, că situaţiunea poporului românŭ se va puté schimba spre mai bine, basându-şĭ aceste speranţe tocmai pe acele legĭ unguresci, carĭ, fiindŭ aplicate cu rigóre ar fi pututŭ sĕ ofere încă desvoltării nóstre naţionale puţinŭ adăpostŭ.

Toţĭ aceştia au fostŭ amarŭ deşteptaţĭ din ilusiunile lorŭ, când, după ḑece anĭ, regimulŭ Tisza a declaratŭ rĕsboiu şcólelorŭ nóstre poporale.

De-odată se convinseră toţĭ, că şi dreptulŭ de autonomiă bisericéscă şi şcolară, ce ne mai rĕmăsese din naufragiulŭ drepturilorŭ nóstre naţionale, era pusŭ la discreţiunea unui guvernŭ şi a unei diete, care nu mai făcea secretŭ din duşmănia ce o nutrea faţă de cultura nóstră naţională şi proclamase la 1879 fără de nicĭ o sfială maghiarisarea ca principiu de statŭ.

Ne aflamŭ dér faţă în faţă cu o acţiune hotărîtă, sistematică a celorŭ ce aveau puterea de statŭ în mâna lorŭ, acţiune îndreptată directŭ în contra esistenţei nóstre naţionale.

Slabĭ şi apĕsaţĭ cum eramŭ nu ne rĕmase dér alta, decâtŭ ca sĕ ne încordămŭ tóte forţele spre a opune acţiunei concentrate a adversarilorŭ noştri acţiunea nóstră comună de apĕrare şi sĕ căutămŭ unŭ sprijinŭ în conlucrarea tuturorŭ naţiunilorŭ acestorŭ ţĕrĭ, carĭ îndurau aceleaşĭ prigonirĭ ca şi noi.

Atentatului, ce se sĕvêrşea în contra nóstră sub egida statului, trebuia sĕ-i opunemŭ resistenţa întregei naţiunĭ în modulŭ celŭ mai energicŭ şi hotărîtŭ.

Făcut'amŭ óre astfelŭ? Lucrat'amŭ şi luptat'amŭ noi aşa, precum cerea gravitatea periculului şi seriositatea momentului?

Décă amŭ fi procedatŭ aşa, de sigurŭ, că urmaşulŭ lui Trefort, autorulŭ legii şcolare dela 1879, contele Csaky n'ar mai fi avutŭ adĭ tristulŭ curagiu de a desfăşura de pe banca ministerială cu atâta cinismŭ planulŭ de nimicire a şcólelorŭ nóstre naţionale, ce l'a urzitŭ elŭ cu ai sĕi.

Din nenorocire noi amŭ procedatŭ în apĕrarea şcólelorŭ nóstre după planulŭ de bătaiă, ce ni l'au prescrisŭ contrarii noştri la 1868, divisaţĭ în confesiunĭ, luptândŭ fiăcare în parte, ér nu toţĭ la olaltă, împreună cu întregŭ poporulŭ, concentricŭ, şi astfelŭ acţiunea nóstră rĕmase fără de efectŭ. Legea dela 1879 s'a votatŭ şi s'a esecutatŭ, cum s'a esecutatŭ şi după ea a urmatŭ legea dela 1883, legea dela 1891 pentru Kişdedovurĭ, legea pentru salarisarea învĕţătorilorŭ şi tóte legile şi ordinaţiunile câte s'au mai adusŭ de atuncĭ în detrimentulŭ desvoltării culturii nóstre naţionale.

Pressa nóstră naţională şi-a făcutŭ datoria pe câtŭ a pututŭ, şi şi poporulŭ şi-a manifestatŭ nemulţumirea sa protestândŭ în adunărĭ poporale, la 1883 şi 1891, în contra atentatelorŭ urzite contra culturii sale naţionale, dér la o acţiune comună energică, care se cuprindă toţĭ factorii poporului nostru dela vlădică până la opincă, nu ne-amŭ pututŭ avênta.

Şi cam totŭ aşa s'au petrecutŭ lucrurile şi în sînulŭ celorlalte naţiunĭ nemaghiare din Transilvania şi Ungaria, cu deosebire, că la unele dintr'însele, cum a fostŭ de pildă la Sêrbĭ, în timpulŭ din urmă nicĭ Episcopii chiar n'au mai ridicatŭ protestŭ în contra încercărilorŭ de a secuestra dreptulŭ de autonomiă scolară alŭ confesiunilorŭ.

Ne este încă în viuă memoriă cum au alergatŭ Episcopii noştri de ambe confesiunile la începutulŭ anului 1879 la Viena, spre a remonstra la piciórele tronului în contra planului de maghiarisare a şcólelorŭ nóstre, şi cum după aceea au apĕratŭ causa învĕţămêntului nostru în camera magnaţilorŭ din Pesta.

Dér nicĭ acestŭ pasŭ măcarŭ n'a fostŭ făcutŭ în comunŭ şi 'n deplină solidaritate, ci separatŭ, după confesiune, şi când Episcopii noştri s'au reîntorsŭ desamăgiţĭ acasă, căcĭ n'au aflatŭ ascultare, organulŭ nostru le aducea aminte, că tăria lorŭ, influenţa lorŭ îşĭ are rădăcina numai în poporŭ, că drepturile bisericei potŭ fi garantate numai prin drepturile naţionale ale poporului românŭ şi că atuncĭ, când vorŭ păşi nu numai ca Archierei, ci în prima liniă ca Românĭ, pe basa postulatelorŭ nóstre naţionale, potŭ fi sigurĭ, că li se va şi da ascultare.

Şi ceea ce s'a petrecutŭ mai în urmă din partea confesiunilorŭ la 1883,1891 şi 1893 faţă cu legile menite a completa legea dela 1879, n'a fostŭ decâtŭ unŭ ecou slabŭ alŭ acţiunei întreprinse de Archierei la 1879 şi s'a făcutŭ, încâtŭ s'a făcutŭ, érăşĭ numai în castre separate.

Cum ne puteamŭ noi aştepta în asemenĭ împrejurărĭ, ca luptele nóstre sĕ producă efectulŭ doritŭ?

*) A se vedé nrii „Gaz. Trans.“ 257, 259, 260 şi 261 din 18 3.

CRONICA POLITICĂ

— 25 Noemvre.

Inainte cu câte-va ḑile **partidele slave oposiţionale** din camera austriacă au ţinutŭ o conferenţă la care au luatŭ parte deputaţii cehĭ din Boemia şi Moravia, clubulŭ Slavilorŭ de sudŭ şi clubulŭ deputaţilorŭ independenţĭ serbo-croaţĭ. Conferenţa a decisŭ, în principiu, formarea unei coaliţiunĭ oposiţionale slavice. Până acum era caracteristica ţĕrilorŭ din Austria, că popórele slave erau desbinate în diferite tabere, acum se pregătesce o schimbare mare în acésta privinţă. Desbinarea Slavilorŭ va fi înlocuită cu solidaritatea lorŭ. Mai curêndŭ de câtŭ s'ar fi credutŭ ideia coaliţiunei slave în Austria a primitŭ conturĭ reale. Se sperézâ, că va succede a câştiga pentru acésta ideie şi pe deputaţii slovenĭ, carĭ au mai rĕmasŭ încă în clubulŭ Hohenwart. Asemenea se crede, că vorŭ fi câştigaţĭ şi Rutenii din Galiţia, carĭ astădĭ suntŭ încă nedecişĭ. Numai Polonii nu vorŭ face parte din acéstă coaliţiune. Vorbindŭ despre importanţa nisuinţelorŭ de solidaritate între diferitele partide slave, „Politik“ ḑice între altele: „Majoritatea de adĭ guvernamentală, în care se află încă şi câţĭ-va deputaţĭ slovenĭ, represintă o poporaţiune de $10^1/_4$ milióne suflete, deputaţii Rutenĭ represintă 3 milióne de suflete, deputaţii bohemĭ şi sudŭ-slavicĭ represintă $6^1/_2$ milióne, Germanii naţionalĭ, antisemiţii

---

FOILETONULŬ „GAZ. TRANS.“

Miss Ina.

Din nemţesce, de *G. P.*

I

Véra când sórele îşĭ trimite ardĕtórele sale raḑe din cerulŭ albastru pe pămêntŭ, Neapolitanulŭ părăsesce zidurile oraşului sĕu şi plécă în vilegiatură.

Unulŭ din locurile cele mai favorite pentru ei, este Sorrento, care e situatŭ în faţa sgomotosului Neapolŭ, la pólele minunaţilorŭ munţĭ sorrentinĭ. In ḑile senine de véră, când începe sĕ apună sórele, se póte vedé din Neapolŭ, de multe-orĭ destulŭ de clarŭ, casele şi palatele strălucite ale oraşelului. Când Neapolulŭ, împreună cu ţĕrmurii sĕi stau în umbră, Sorrento strălucesce la ultimile raḑe ale sórelui ce apune. Dincolo, sub portocalĭ şi lămâi mirositorĭ, la marginea splendidului oraşŭ, se recreéză cineva de căldura înăbuşitóre, la murmurilŭ plăcutŭ alŭ valurilorŭ, inspirândŭ aerulŭ îmbalsamatŭ.

Şi în acestŭ anŭ era pentru hotelurile din Sorrento unŭ bunŭ sesonŭ, căcĭ aprópe tóte erau pline. Cineva găsea adunate aicĭ tóte tipurile din Neapolŭ, dela burgesulŭ bogatŭ până la celŭ mai înaltŭ aristocratŭ, pe carĭ îi vedeai séu plimbându-se pe mare, séu în trăsurile micĭ şi uşóre sorrentine mergêndŭ pe frumósa şosea la Massalubrenze.

Era o viĕţă veselă şi în fiă-care sĕptĕmână se dedeau feerice serbărĭ de nópte veneţiane în frumósele hotelurĭ şi în lucsósele ville ale bogaţilorŭ. Grădinile spaţióse şi mirositóre erau ornate cu mii de lampióne şi sub pinii şi ciprezii cei înalţĭ, carĭ nu lipsescŭ acolo în nicĭ o grădină, se făcuse unŭ locŭ pentru dansŭ, din scândurĭ elastice, acoperitŭ fiindŭ de unŭ cortŭ fălfăitorŭ. Mai departe, ascunsă într'unŭ boschetŭ, era musica ce cânta diferite cântece. Erau sublime nópţile acelea când luna argintie lumina aceste petrecerĭ vesele şi pe urmă la despărţire, când artificiile se suiau spre cerulŭ înstelatŭ. Dimineţa tótă lumea se scobora la ţĕrmŭ, pentru a se arunca în undele sărate şi albastre ale mărei. Vaporaşe elegante tăiau undele jucătóre în miculŭ portŭ alŭ Sorrentului, bărcĭ cochete pline cu dame frumóse sburau de icĭ până colo. La vederea raḑelorŭ sórelui, carĭ se jucau pe aicĭ, şi carĭ dedeau o colóre roşiatică parapetului ţermului, ochiulŭ se desfată şi fiă-care este veselŭ şi doritorŭ de viĕţă.

Departe de cartierulŭ aristocraţilorŭ, în hotelulŭ celŭ elegantŭ, se găsesce „Cocumella“ încunjurată de grădinĭ de lămâi şi de trandafirĭ. Totulŭ este simplu, curatŭ şi bunŭ. Ospĕtăresa în persónă pórtă sceptrulŭ în imperiulŭ bucătăriei. Mai 'nainte acestŭ edificiu a fostŭ o şcólă jesuită, şi de aceea este aşa de cu gustŭ despărţitŭ prin terase largĭ şi balcóne marĭ. Fórte nepracticŭ pentru birtaşŭ, însĕ încântătorŭ pentru streinĭ.

Ce sublimŭ este, când eşĭ pe terasa cea mare, jurŭ împrejurŭ o mare verde de pomĭ, dintre carĭ îşĭ scotŭ mândrii pinii şi lămâii aurii, ca nisce stâncĭ din mare. Mai departe marea albastră închisă încunjurată de ţĕrmurii şi munţii minunaţĭ ai Neapolului. Dreptŭ înainte sĕ vĕdŭ albastrele şi plăcutele forme ale Vesuvului. De acolo se desfăşura o privelisce aşa de variată în colorĭ, aşa plină de armoniă, aşa de măreţă, încâtŭ a-i sta di şi nópte pe terasa rĕcoritóre a Cocumellei. E ceva feericŭ când stai séra, la apusulŭ sórelui, şi când totulŭ împrejurŭ este coloratŭ de raḑele roşietice ce apunŭ. Séu nóptea pe lună plină şi pe cerulŭ plinŭ de stele, când mirosulŭ sĕ ridică mai intensivŭ din grădinĭ, când marea murmură, când Neapolulŭ strălucesce într'o mare de luminĭ şi când din Vesuvŭ esŭ norĭ de fumŭ roşietici şi ardĕtorĭ — ţi sĕ pare, că este unŭ visŭ şi nu realitate.

Bĕtrânulŭ birtaşŭ, Don Teodoro, de o natură cam leneşă, era fórte mulţumitŭ cu mersulŭ afacerilorŭ din éstŭ-anŭ, pentru că casa sa era plină. Intre óspeţĭ erau representanţĭ apróape de a tuturorŭ naţiunilorŭ, astfelŭ că nu lipsiau nicĭ micĭ certe, carĭ însĕ mai animau puţinŭ viĕţa monotonă dela hotelŭ.

Cele mai frumóse odăi, cu o terasă magnifică, erau locuite de o familiă englesă, unŭ scriitorŭ cu femeia sa şi cu o fiică a sa de 15 anĭ, o fată încântătóre, cu pĕrulŭ blondŭ, cu ochĭ negrii. Insĕ din nenorocire Miss Ina rĕmăsese fórte mititică, cu o faţă fină şi drăguţă. Acésta îi producea ei ade-